

Nieuwe ontwikkelingen rond het statuut van de bosreservaten

Kris Vandekerkhove

Oude beuken in bosreservaat Sint-Pietersbos

Boven: 'Integraal bosreservaat' of 'natuurreservaat met natuurstreefbeeld onbeheerde climaxvegetaties': enkel de naam verandert. (Bosreservaat Everzwijnbad – Meerdaalwoud).

Midden: Natuur- of bosreservaat, ook vroeger al kwam elk bos in aanmerking voor ons onderzoeksprogramma naar spontane bosontwikkeling, als het maar onbeheerd was. (Proeflocatie in het natuurreservaat Walenbos).

In het vorige nummer kondigden we al aan dat er nieuwe wetgeving in de maak was, onder andere rond het wettelijk statuut van natuur- en bosreservaten. Dit 'decreet tot wijziging van de regelgeving inzake natuur en bos' werd op de laatste vergadering van het Vlaams parlement op de valreep goedgekeurd. Het bevat heel wat belangrijke wijzigingen, zowel voor reservaten als bos- en natuurgebieden daarbuiten. We lichten er de belangrijkste veranderingen uit die slaan op de bosreservaten.

Bos- en natuurreservaat wordt één statuut

Tot nu toe bestonden twee reservaatstatuten: 'bosreservaat', op basis van het bosdecreet en het uitvoeringsbesluit op de bosreservaten, en 'natuurreservaat', via het natuurdecreet en een bijhorend uitvoeringsbesluit op de natuurreservaten. Zoals we ook al vroeger aangaven waren er in de praktijk niet altijd grote verschillen tussen beide. Een samenvoeging tot één statuut lag dan ook voor de hand. Toch onderscheiden de bosreservaten zich van de natuurreservaten op twee specifieke aspecten, die we ook graag in de toekomst behouden zagen.

- In bosreservaten is de wetenschappelijke functie evenwaardig aan de ecologische functie (voor natuurreservaten zijn alle functies ondergeschikt aan natuurbehoudsdoelen).
- In bosreservaten wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen 'integrale' reservaten (onbeheerd) en 'gerichte' reservaten, waar via gerichte beheermaatregelen de natuurwaarde wordt veiliggesteld of specifieke structuren (bv. middelhout) in stand worden gehouden.

Deze nadruk op onbeheerde bossen, en de wetenschappelijke opvolging hiervan, situeren onze 'integrale bosreservaten' binnen een traditie en netwerk dat in Centraal-Europa al verschillende decennia operationeel is. Ook hier lag in eerste instantie de nadruk op de studie van spontane processen als referentie voor natuurgetrouw bosbeheer. Pas de laatste decennia werd steeds meer ingezien en benadrukt dat deze onbeheerde bossen een belangrijke rol spelen in het behoud van de biodiversiteit. In de nieuwe wetgeving op de reservaten is de wetenschappelijke functie minder prominent aanwezig dan het geval was in het bosdecreet, maar voorziet aandacht voor de wetenschappelijke functie in een hoofdstuk rond 'sociale ecosysteemdiensten'. Niettemin blijft men zich bewust van het belang dat de wetenschappelijke opvolging van onbeheerde bossen heeft in het bosonderzoek.

Ook het expliciete onderscheid tussen 'integrale' en 'gerichte' reservaten is in de onderhandelingen rond het decreet gesneuveld: men wilde het aantal officiële cate-

gorieën immers zo beperkt mogelijk houden. Alle bos- en natuurreservaten, zowel integrale als gerichte, zowel openbare als private, vallen nu onder het statuut 'erkend natuurreservaat'. De invulling voor integrale reservaten, zijnde bossen die men heel bewust spontaan laat ontwikkelen, zonder bij te sturen, is echter wel voorzien binnen de zogenaamde 'natuurstreefbeelden'.

Voor elk reservaat zal men op kaart moeten aangeven welke 'natuurstreefbeelden' men nastreeft. Die natuurstreefbeelden kunnen specifieke vegetaties zijn (bv. habitattypes uit de habitatrictlijn) of leefgebieden van specifieke doelsoorten, ofwel 'procesgestuurde' streefbeelden. De 'integrale' reservaten vallen onder deze laatste categorie, samen met de eerder grootschalige mozaïeklandschappen die ontstaan via extensieve begrazing. Binnen de nieuwe wetgeving worden 'integrale bosreservaten' nu dus 'erkend natuurreservaat met natuurstreefbeeld onbeheerde climaxvegetatie'. Omdat dat niet zo vlot 'bekt', zouden we voor deze categorie toch verder de term 'bosreservaten' blijven hanteren. In de praktijk associeerden de meeste mensen deze term toch al met de integrale reservaten.

Hoe moet het nu verder?

In de praktijk hoeft er voor het overgrote deel van de reservaten niets te veranderen. Via een aanpassing van de beheerplannen zullen de zones met nulbeheer in de huidige integrale bosreservaten grotendeels worden herbevestigd als 'natuurstreefbeeld onbeheerde climaxvegetaties'. Zo blijft de continuïteit van het nulbeheer gegarandeerd en kan ook het onderzoek naar spontane bosontwikkeling worden verdergezet.

Het officiële netwerk van onbeheerde bossen kan bovendien nog worden uitgebreid als ook onbeheerde stukken van private en openbare natuurreservaten onder dit natuurstreefbeeld worden geplaatst. De beheerde bos- en natuurreservaatdelen krijgen dan weer het natuurstreefbeeld toegekend waar dit beheer naartoe werkt. Wat wel nog verder moet worden uitgeklaard, is de subsidie die aan private en openbare boscijenaars zal worden betaald in ruil voor het nastreven van de uiteenlopende natuurstreefbeelden. Op het ogenblik dat we dit schrijven is men nog volop aan het sleutelen aan die subsidieregeling. In afwachting van een definitieve goedkeuring hiervan blijft trouwens de oude wetgeving (met bosreservaten en natuurreservaten) in principe nog van kracht. Maar wij oefenen alvast op de nieuwe terminologie...

En ondertussen...

Door de ontwikkeling rond de nieuwe wetgeving zijn er logischerwijze weinig initiatieven genomen wat betreft nieuwe reservaten. We noteren één officiële erkenning van het nieuwe bosreservaat 'OCMW-bossen van Lier' bestaande uit drie deelgebieden (Kappellekensbos, Zevenbergenbos en Kerselaerenbos), voor een totale oppervlakte van net geen 40 ha. Voor een uitgebreide beschrijving verwijzen we naar Bosreservatennieuws 13. Dit nieuwe reservaat brengt de totale oppervlakte 'bosreservaat overeenkomstig het bosdecreet' op 3134 ha. Eens de perikelen rond de nieuwe wetgeving verder zijn uitgeklaard kunnen een aantal dossiers, die momenteel wat 'on hold' zijn, terug geactiveerd worden. Maar geen nood: die bossen lopen niet weg, en met het huidige netwerk hebben we al behoorlijk de handen vol.

*Van boven naar beneden:
De 'gerichte' bosreservaatdelen zullen in de toekomst een specifiek natuurstreefbeeld (vegetatiedoel, leefgebied of mozaïeklandschap) toegewezen krijgen (Vroenenbos – Hallerbos).*

Ook 'procesgestuurd natuurstreefbeeld', maar niet onbeheerd: 'mozaïeklandschap met extensieve begrazing' (De Westhoek)

Het onderzoek naar spontane bosontwikkeling kan ook onder het nieuwe statuut worden verdergezet

Het Kappellekensbos (OCMW Lier) werd eind 2014 officieel erkend als bosreservaat.